

קדושים (359)

בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ (י"ט. טו)

אמר הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל: כל המדות הרעות יש בהם תועלת לפעמים, ברם 'ראש עקום' מה תועלת יש בו? חזר ואמר, גם בזה יש לפעמים תועלת גדול והיינו, חז"ל לימדנו" הוי דן את כל אדם לכף זכות (אבות פ"א. מ"ו). ואם לפעמים אינך מוצא זכות, מותר לך לומר סברא עקומה ורחוקה כדי למצוא זכות, ולולי שהיה ראש עקום בעולם, לא היה שייך לומר סברא עקומה.

ספר "מטעמי שולחן שבת"

לֹא תִלְךָ רְכִיל בְּעַמִּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעַף (י"ט. טז)

כאשר אדם מספר לחבירו, שפלוני או אלמוני דיבר עליו רעה, הרי דומה לכאורה שהוא עושה זאת מתוך ידידות. ברם, לאמיתו של דבר אמרו חכמינו: לשון הרע הורגת שלשה, האומר הנאמר עליו והמקבלו, אם כן יוצא שהוא גורם רעה לזה שנחשב בעיניו כידיד, שכן על ידי זה שהוא משים אותו למקבל לשון הרע הריהו מביא עליו עונש וגורם סכנה לחייו. אם תעבור על: "לא תִלְךָ רְכִיל בְּעַמִּיךָ", הרי אתה עובר גם על: "לא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעַף", לפי שאתה מעמיד בסכנה את חייו של זה הנחשב בעיניך כרעך.

ספר "מעינה של תורה"

הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ (י"ט. יז)

"הוכח תוכיח" אפילו מאה פעמים (ב"מ לא.). כלום יש ביד האדם להוכיח את זולתו פעם אחר פעם, עד מאה פעמים ועוד, אם אמנם יעשה זאת, סביר להניח כי יצא שכרו בהפסדו, שהרי נפשו של אדם אינה מסוגלת לשאת דבר תוכחה רבים קשים. אלא אמרו משמו של הסבא מקלם: "הוכח תוכיח, אפילו מאה פעמים". לימדנו חז"ל את אופן הביצוע של אותה תוכחה אחת שחייב בה האדם מדין "הוכיח תוכיח", אל יעשה זאת בבת אחת, אלא יחלק את התוכחה חלקים חלקים, טיפין טיפין, בכל פעם תוכחה מועטת. זוהי הדרך הטובה והיעילה ביותר להחדיר את דברי התוכחה אל לב השומע ולהשפיע עליו לטובה. ואותם חלקים של תוכחה יצטרפו עד למאה פעמים.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ... וּבָגַד פְּלָאִים שֶׁעֲטָנוּ לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ (י"ט. טז)

פירש"י: אלו גזירת מלך, שאין טעם בדבר. מצוה זו דכלאי בגדים צמר ופשתים מוגדרת בפרשתנו כחוק, אמנם גם בשאר חוקים מצינו בראשונים טעמים.

1) במדרש תנחומא (בראשית ט) נאמר שמנחתו של

קין מפרי האדמה היתה זרע פשתן, ומנחתו של

דָּבָר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרָת אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ פִי קְדוֹשׁ אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (י"ט. ב)

וברש"י: מלמד שנאמרה פרשה זו בקהל מפני שרוב גופי תורה תלוין בה. התורה צייתה לכלל ישראל שיהיו קדושים, ציווי שעל פניו נראה שאי אפשר לקיימו. וצריך לומר שלכן נאמרה פרשה זו בהקהל, דהיינו, במצב של אהבה אחוה וריעות, כשכל אחד מבטל את עצמו לכלל. כאשר יש חיבור בין כולם, קטן כגדול, יסייעו ביד כל הרוצה בכך להגיע לדרגה של קדושה. וכתוב (להלן כב. לב): "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", והיות והתורה היא נצחית, הרי שזה מורה שבכל דור ודור יכולים להגיע לדרגה של "קדושים תהיו" על ידי שהיחיד מבטל עצמו למין הכלל.

"ילקוט מאיש לרעהו"

וּבְקִצְרֹכֶם אֶת קִצִיר אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךְ לְקָצֵר וְלִקְטַת קִצִירְךָ לֹא תִלְקֹט (י"ט. טז)

צריך להבין, מדוע מצווה התורה להשאיר פאה מן הקמה, עדיף היה שבעל הבית יקצור קמה זו בעצמו ויחסוך מהעני את הטירחה לקוצרה? ביאר רבי אהרן בקשט תלמיד הסבא מקלם: משל למה הדבר דומה, אדם שאמו כועסת עליו ומשום כך היא שולחת לו את ארוחתו על ידי אחיו, הלא בודאי יהיה לו צער מחמת שהוא לא מקבל את האוכל מיד אמו באופן ישיר. כך אם היה העני, שלא זכה שיהיה לו בעצמו חלק בארץ, אם עוד יצטרך לקבל מאכלו מאחיו יצטער על כך צער רב, לכן אמרה התורה שיקצור בעצמו כדי שיקבל את האוכל ישיר מהקב"ה.

ספר "לחתך עליון"

וְכַרְמְךָ לֹא תַעֲוֹלֵל וּפְרֻט פְּרֻמָּךָ לֹא תִלְקֹט לְעַנִּי וְלַגֵּר

תַּעֲזֹב אֹתָם אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (י"ט. י)

ביאר בעל "הכתב הקבלה": לשון "עזיבה" יש לה שתי משמעויות: האחת, הנחת הדבר והפסק וביטול המחשבה, כמו "ויעזוב בגדו בידה" (בראשית ט.ט.ט), והשנייה, עזר וישועה, כמו "תעזוב עמו" (שמות כג. ה), וכפירוש רש"י שם שהוא לשון עזר. ושני עניינים אלו כלולים במצווה זו: לפעמים עליו להניח לעניים ולפעמים לעזור להם. בתבואה ההלכה היא שניניח לפנייהם והם יטלו בעצמם, ואסור לבעל הבית לחלק להם בידיים, והמסייע לאחד מן העניים הרי זה גזול. אבל באילנות שיש הרבה סכנה לטפס עליהם, החיוב הוא לעזור להם ולהוריד להם מן העץ, כמובאר במשנה פאה (פ"ד מ"א)

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

אָנִי ה' , שלא תלך אחר עצת היצר הרע, משום שתסבור שעליך לכבדו ביותר קשיש מהיצר טוב אלא "וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֵי אֲנִי ה' , ולא תשמע בקול היצר ה' קשיש".
ספר "ושלל לא יחסר"

הלכה: ברירת עלי חסה מעופשים

במין אחד אין דין בורר, אולם כתב המשנ"ב (ס' שי"ט סק"ז וקט"ו) בשם המגן אברהם שרק אם העלים ראויים לאכילה נידון כמין אחד ומותר להוציאם, אולם אם העלים מעופשים וראויים לאכילה רק ע"י הדחק, יש איסור דרבנן בבירתם ולכן יקח הטובים ויניח המעופשים. וכל זה כשהם תלושים, אבל במחוברים לקלח העלים החיצונים מותר להוציאם כדי לזרקם ואין צריך לעקם כדי ליטול הטובים דזהו דרך אכילה כמו בהסרת הקליפה, לפי שא"א בענין אחר באופן נורמלי, וכמובן רק לאלתר.

ספר "הליכות שבת" רב אופיר מלכא שליט"א

פתגם: העין רואה לפני שהשכל מבין ספר "שמחלה"

חקירה: כיפה (מעונש בית דין)

עונש, או רק לבער את הרשעים, וביערת הרע (ברכת אברהם סנהדרין פא: ד"ה בכיפה)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: לא יאי לו

בחצרו של לואי השמונה עשר, מלך צרפת, היה רופא יהודי בשם טוביה כהן. פעם שאל המלך את רופאו: מדוע אתה מתעלם לחלוטין מן הפסל של דמותי, הניצב בארמון, בעוד כל יתר השרים ואנשי החצר קמים לפניו כנהוג? השיב לו הרופא: נסיתי גם לעשות כן, אך הפסל לא הגיב כלל. הסקתי מזה. שהוא אינו רוצה, כנראה, כל שיג ושיח עם יהודי.

ספר "חד וחלק" חלק ב (קמ)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם רפאל בן רבקה, ברטה מסעודה בת לאה, חיים מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליו, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלום, אלחנן בן חנה אנושקה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: נעמי פנינה בת סנדרין אסתר, לאה בת רבקה, לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן גייזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מול פורטונה. שמחה בת קמיר, אמיל חיים בן עזו עזיזה, רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים, ניסים חי הורבט בן ג'ולי.

הבל היתה צמר מבכורות צאנו. ולכן אמר הקב"ה שאינו בדין שיתערב מנחת החוטא עם מנחת הזכאי, כי קיץ התחיל עם ריב.

(2) הרמב"ם (מורה נבוכים) כתב שהטעם מפני שכומרי העבודה זרע היו רגילים ללבוש בגדי צמר ופשתן, וכדי להרחיקם מעבודה זרע אסרם השי"ת.

(3) בדעת זקנים מבעלי התוספות (פרשת כי תצא כב. יא) כתבו: שמאחר שהפרוכת בבית המקדש היתה צמר ופשתן, לא רצה הקב"ה שיעשו דוגמתה, והחזקוני מוסיף (פרשת קדושים), שהוא כמשתמש בשרביט המלך.

ספר "מטוב נהודך"

סגולה ליראת שמים

מִפְּנֵי שִׂיבָה תְּקוּם וְהִדְרָתָּ פְּנֵי זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֵי אֲנִי ה' (י"ט. לב)

מסופר בגמרא (ברכות כה.): רבי זירא כשנחלש מגירסתו היה יושב בפתח בית המדרש ואומר כשיעברו חכמים אז אקום לפניהם ואקבל שכר. לכאורה פליאה היא, הניחא מה שהשתדל של להתבטל לרגע מתורה ומצוות, וכשנחלש מגירסתו הלך לקיים מצות הידור וקימה, אבל למה סיים ואמר שעושה זאת כדי שיקבל שכר, וכי עבד את בוראו על מנת לקבל שכר? תירץ בספר "בני ישככר", דהנה איתא במדרש (ב"ר טו. יז) דהשכר על מצות קימה הוא שזוכה ליראת שמים, וא"כ, שכר ופרס כזה מחויב ומוטל על כל אחד להשתדל להשיגו. וזה כוונת רבי זירא, אקום בפני רבנן ואקבל שכר שאזכה ביראת שמים, וזהו שאמר הכתוב: "מִפְּנֵי שִׂיבָה תְּקוּם וְהִדְרָתָּ פְּנֵי זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֵי אֲנִי ה' דְּבַרֵּי חַכְמִים", והוסיף עוד, חז"ל אומרים (שבת כג.): מי שמכבד חכמים זוכה שיהיו לו בנים חכמים, ועל שכר זה התכוון רבי זירא.

מִפְּנֵי שִׂיבָה תְּקוּם וְהִדְרָתָּ פְּנֵי זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֵי אֲנִי ה' (י"ט. לב)

אמרו חז"ל (חגיגה יד.): שמונה עשרה קללות קילל ישעיה את ישראל, ולא נתקררה דעתו עד שאמר: "יראהבו הנער בזקן" (ישעיהו ג.ה), וביאר המגיד מפרעמיסלא בדרך דרוש: שהיצר הרע בא להסית את האדם וטענה ניצחית בפיו: אני זקן יותר מיצר הטוב, שהרי אני באתי מיד עם צאתך לאור העולם ואילו היצר הטוב בא רק לאחר י"ג שנים, ואם כן צריך אתה להדר אותי שהרי זקן אני ממנו! אולם טענה זו, יכול היצר הרע לטעון רק כלפי מי שבאמת מכבד כל מי שזקן ממנו, ולכן כשראה ישעיהו הנביא ש"יראהבו הנער בזקן", נחה דעתו, כי מעתה לא יחווה אתה להדר את היצר הרע, אף שהוא זקן מהיצר הטוב. לדבריו יתפרש להפליא הקשר בין ראשית הפסוק לסופו: "מִפְּנֵי שִׂיבָה תְּקוּם וְהִדְרָתָּ פְּנֵי זָקֵן", אולם בכל זאת: "וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֵי אֲנִי ה'".

